

§94 Pohjanmaan Ikä-SIB-hanke

Kuntayhtymän hallitus 16.05.2022
1365/05.01.00/2022

Valmistelija Vähäkangas Pia

Asia Pohjanmaa on vuodesta 2019 osallistunut Ikä-SIB-hankkeen (SIB = Social Impact Bound) valmisteluun yhdessä Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän (Essote), Sitran ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. SIB on toimintamalli, jolla pyritään kustannustehokkuuteen panostamalla ennalta ehkäiseviin toimintamalleihin, joissa hyödynnetään yksityisen palvelutuotannon ja kolmannen sektorin osaamista. Julkinen sektori määrittää tavoitteet, jotka halutaan ennaltaehkäisevien interventioiden avulla saavuttaa. Samalla sovitaan rahapalkkio, joka maksetaan intervention tuottajalle, jos tavoite saavutetaan. Interventiolla on oltava vaikuttavuutta sekä yhteiskunnan että asiakkaan kannalta. Sen on esimerkiksi ehkäistävä/vähennettävä ympärivuorokautisen hoidon tarvetta.

Pohjanmaan Ikä-SIB-hankkeen valmisteluprosessi on koostunut seuraavista vaiheista:

- Vahvistetaan tavoitteet (mittari: kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus)*
Sitran ohjauksella päätettiin Pohjanmaan tavoitteista kolmessa vaikuttavuutta koskevassa kehitystilaisuudessa keväällä 2019. Työhön osallistui kuntien ja kolmannen sektorin edustajia sekä hanketyöntekijöitä. Kotona asumisen kokonaisvaltaiseksi tavoitteeksi vahvistettiin, että 94 % yli 75-vuotiaista asuu kotona vuonna 2025.
- Tunnistetaan kohderyhmä*
Kohderyhmä, joka hyötyisi ennaltaehkäisevistä interventioista, tunnistettiin tekemällä Sitran johdolla tutkimus, johon Kristiinankaupunki, Vaasa, Mustasaari, Närpiö ja Pietarsaaren seutu osallistui. Tietoa kerättiin kotihoidon asiakkaiden ja tehostetun asumispalvelun piirissä olevien asiakkaiden palvelujen tarpeesta (n = 669). Tulosten mukaan (ESiOR Oy 2020) ne asiakkaat, joilla on haasteita liikkumiskyvyssä sekä kolme tai useampi terveysongelma, käyttävät enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita kuin ne, joilla on alle kolme ongelmaa. Vaikka kustannustehokas rajapinta tunnistettiin, todettiin, että tarvitsemme enemmän tietoa vaikuttavuudesta asiakastasolla.
- Vahvistetaan tavoitteet asiakastasolla*
Työ- ja elinkeinoministeriö palkkasi tutkijan (Annele Uurtamo, loppuraportti ohessa), jonka tehtävänä oli tunnistaa asiakashyöty ja vahvistaa tavoitteet asiakastasolla. Selvitystyön aikana todettiin, että ennaltaehkäisevästä interventiosta hyötyvät yli 70-vuotiaat, joilla on liikkumisvaikeuksia, jotka kokevat yksinäisyyttä ja joilla on mielenterveyshaasteita. Seuraavat vaikuttavuutta koskevat tavoitteet esiteltiin: (1) yksinäisyyden tunne vähenee, (2) kävelykyky paranee, (3) palvelujen tarve vähenee tai häviää. Todettiin, että palvelujen käytöstä tarvitaan seurantatutkimus, jotta kustannustehokkuutta kuvaavat konkreettiset kustannustiedot saadaan tunnistettua.
- Vahvistetaan kustannustehokkuuden tunnusluvut ja indikaattorit (SIB-malli)*
Konkreettisen kustannustehokkaan SIB-mallin lopullisten tunnuslukujen ja kustannustietojen vahvistamiseksi vaaditaan seurantatutkimus. Tutkimus aiotaan toteuttaa analysoimalla Pohjanmaan väestön palvelujen käyttöä (rekisteritutkimus). Yksityiskohtaisempi tutkimussuunnitelma tullaan laatimaan. Tutkimus aiotaan toteuttaa syksyllä 2022.

Yllä kuvatut vaiheet 1–3 ovat tähän saakka sisältyneet Ikä-SIB-hankkeen valmistelutyöhön. Jotta SIB-mallin valmistelu voisi siirtyä vaiheeseen 4 ja Pohjanmaalla tehtävä valmistelutyö jatkuu, tarvitaan hyvinvointikuntayhtymän hallituksen kannanotto asiaan. Kun vaihe 4 on toteutettu, voidaan laatia lopullinen Pohjanmaan Ikä-SIB-malli ja ottaa se käyttöön vuonna 2023.

Sektorijohtaja, ikäihmiset Vähäkangas Pia ehdottaa:

että hallitus päättää, että Pohjanmaan Ikä-SIB-hankkeen valmistelutyö (vaihe 4) jatkuu ja että rekisteritutkimus voidaan suunnitella ja toteuttaa syksyllä 2022.

Pohjanmaan Ikä-SIB-mallin käyttöönottoprosessista päätetään erikseen vuoden 2022 lopussa, kun malli on valmistunut.

Päätös:

Hallitus hyväksyi ehdotuksen keskustelun jälkeen.

Lisätietoja antaa: Pia Vähäkangas, puhelinnumero: 040 805 1455, pia.vahakangas@ovph.fi